

REKREASYONEL OLARAK AKTİF ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLİK TİPLERİNİN İNCELENMESİ

Turgut KAPLAN¹

Samet AKTAŞ¹

Yalçın TÜKEL²

Davut ATILGAN²

ÖZET

Bu çalışma Spor Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrencilerin cinsiyet ve bölüm değişkenlerine göre kişilik tiplerinin tespitini amaçlamaktadır. Çalışmanın araştırma grubunu Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde 2014-2015 eğitim öğretim döneminde öğrenim gören tesadüfi yöntemlerle seçilmiş 116 kadın, 190 erkek öğrenci oluşturmaktadır(n=306). Araştırmada veriler iki yolla toplanmıştır. Birincisi katılımcıların demografik bilgilerini belirlemek için araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu, ikincisi ise Tatar (2005) tarafından uyarlanan "Beş Faktörlü Kişilik Envanteri"nin Kısa Formu'dur (5FKE KF). Verilerin istatistiksel analizi SPSS 16 Paket programı kullanılarak yapılmıştır. Kişilik envanterindeki faktörlerin cinsiyet değişkenine göre farklılıklarının tespiti için Independent Samples T-Testi, 5FKE-KF envanterine ait alt boyutların bölüm değişkenine göre karşılaştırılmasında Tek Yönlü Varyans Analizi, farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının tespit edilmesinde ise Post Hoc testlerden Tukey HSD kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir. Sonuç olarak çalışmamızda katılımcıların kişilik tiplerinin tespitinde erkek veya kadın olmanın etkili olmadığı ancak bölümlere göre farklılıkların olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, Kişilik, Rekreasyon, Spor

THE INVESTIGATION OF PERSONALITY TYPES OF RECREATIONALLY ACTIVE UNIVERSITY STUDENTS

ABSTRACT

This study aims to determine the personality types of students studying at the Faculty of Sports Sciences in terms of the variables of gender and department. The research group of the study consists of randomly selected 116 female and 190 male students (n=306) studying at Selçuk University Faculty of Sports Sciences during the 2014-2015 academic year. The data were collected through Personal Information Form developed by the researchers to find out the demographic information of the participants and 'Five Factor Personality Inventory, Short Form' (5FPI SF) adapted by Tatar (2005). Statistical analysis of the data was performed by using SPSS 16 package program. Independent samples t-test was used to find out differences of the factors in the Personality Inventory in terms of the variable of gender, one-way analysis of variance was used for the comparison of sub-dimensions in the 5FPI SF in terms of the variable of department and Tukey HSD was used to find out which groups caused the difference. The level of significance was accepted as 0.05. In conclusion, it was found that gender was not effective in determining the personality types of the participants; however, differences were found in terms of department.

Keywords: Gender, Personality, Recreation, Sport

¹ Selçuk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Selçuklu/Konya. "Yazışmadan sorumlu yazar" sametaktas@selcuk.edu.tr

² Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Selçuklu/Konya.

GİRİŐ

İnsan yaşamında başarıya ulaşabilmesi için, ruh sağlığı yerinde bir kişilik geliştirilmesi önemlidir. Kişinin, kendisiyle iç çatışmaları bulunmayan, bilinçaltında kaygı ve korkuları olmayan sağlam bir fikrinin, ahlaki ve sosyal alışkanlıklara sahip, sağlıklı, uyumlu, dengeli, verimli tavır ve alışkanlıklardan etkilenen bir kişiliğinin oluşması gerekmektedir [1]. Kişilik, kalıtsal faktörler ve gelişimsel etkilerin bir birleşimidir. Bir diğer deyişle kişilik, doğuştan getirilen özelliklerle doğumdan sonraki öğrenmelerin oluşturduğu, bireyi diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir [2]. Kişiliğın gelişiminde önemli rol oynayan çok sayıda etkenin varlığı bilim adamlarınca kabul edilmiş ve bunların ne ölçüde kişiliğın oluşum ve gelişimini etkilediğı incelenmiştir [3]. Kişilik, farklı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlanmış olsa da; 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar dışadönüklük, geçimlilik, duygusal dengesizlik, sorumluluk ve açıklıktır [4].

Spor, bireyin biyolojik kökenli içgüdülerin neden olduğu dürtülerin amaca ulaşmasını sağlarken, aynı zamanda temel gereksinmelerini de karşılayan bir davranış biçimidir. Amacı ise, bireysel, toplumsal ya da ekonomik olabilir. Spor yapmak yalnızca bedensel bir uğraş olmayıp, aynı zamanda sosyalleşme ve topluma uyma sürecidir. O halde spor ortamındaki etkileşim, duyguların boşalımı ve kontrolü için uygun olanaklar sağlar. Sportif ve rekreatif olarak etkinliklere katılan birey, hareketler aracılığıyla duygularını ifade etme olanağı bulur. Uyumsuz davranışlar olarak nitelendirilen saldırganlık, öfke, utangaçlık, kıskançlık gibi duyguların boşalmasını ve bunların kontrolünü sağlar. Böylece uyum sağlama sürecine de olumlu etki yapmış olur. Aynı zamanda spor, nörovejatif sinir sistemi üzerine olumlu etki yaparak bu sistemin dengeli bir şekilde çalışmasını sağlar. Böylece aşırı heyecanların, saldırganlık duygularının, sinirlilik hallerinin giderilmesine yardımcı olur. Sporda kazanılan başarılar, kendine güveni artırır [5].

Kişiliğı oluşturan temel faktörler

Fizyolojik – Biyolojik Faktörler: Birçok davranışsal özelliğın temelinde kalıtım, tüm psikolojik özelliklerin önemli bir faktörü olarak görülmüştür. Kalıtımsal özelliklerin kişiliğı belirleme derecesi ise, bireyden bireye değişmektedir. Zihinsel özelliklerin ve davranış eğiliminin ortaya

çıkmasında yerel ya da coğrafi özellikler önemli bir etken iken, değer yargılarının oluşmasında, ideallerin belirlenmesinde ve inanç sisteminin oluşmasında gensel özellikler tek başına çok fazla etken değildir [6].

Kültürel Faktörler: Toplumsal yaşam tarzı olarak nitelendirilen ve bilgi, inanç, gelenek, örf, adet, sanat, ahlak, araç-gereç, teknik gibi maddi ve manevi unsurlardan oluşan karmaşık bütüne kültür denir. Her bireyin içinde bulunduğu kültürel yapı vardır ve kişi bu yapıdan yaşam boyu etkilenir. Bireyin idealleri, ilgileri kültürel yapı tarafından şekillendirilir. Bu idealler ve ilgiler ise kişiliğin oluşumunda etkindir. Bazı davranışsal özellikler ise kültürel yapıyla birlikte değişir ve gelişir. Geleneklere göre kişiliğin oluşumunda kültürel faktörler biyolojik faktörlerden daha önemli mütalaa edilir [7].

Aile Faktörü: Aile hem model olma hem de taklit yoluyla davranışların öğrenildiği ve ayrıca çocuğun davranışlarını pekiştiren ya da söndüren başlıca ortamdır. Bu dönemin çocukluğun ilk yıllarında kişilik gelişiminde önemli çevresel etkenlerden biri olduğu rahatlıkla söylenebilir [8].

Sosyalleşme Süreci: Sosyal gelişim bireyin yaşadığı çevreye uyum sağlama ve geliştirme sürecidir. Başkalarıyla birlikte olma zorunluluğudur. Aksi davrananlar toplumsal baskı altında tutulur. Kültürel koşullar içinde sosyal ilişkiler, hem toplumun, hem kültürün, hem de bireyin yapısını etkiler. Bireyin tüm yaşam, çevresine uyum sağlama çabası içinde geçer. Bu uyum çabası, doğumdan başlayarak bir gelişim göstermektedir [9].

Coğrafi ve Fiziki Faktörler: Coğrafyanın, fertlerin yaşadıkları toplumun kültürü ve antropolojik yapısı üzerinde etkileri bilinen bir husustur. Mesela soğuk, karasal iklim bölgelerinde yaşayan insanların daha sert ve donuk mizaçlı, buna karşılık sıcak iklim ve kıyı kesimlerin insanların daha çabuk değişen duygusal tutumları ve daha yumuşak mizaçları olduğu şeklinde bir kanaat vardır [10].

Kişilik özellikleri; kişinin duygusal ve davranışsal olarak, zamana bağlı biçimde, diğer kişilerin davranışlarıyla da şekillenen farklılıklardır. Bireyleri duygusal, kişilerarası ilişkiler, deneyimsel, tutumsal ve motivasyon tarzları açısından farklılaştıran kişilik özellikleri ve kişiliğin temel boyutları nelerdir?’ sorusunun karşılığında yüzlerce farklı kişilik özelliği ile karşılaşmıştır. Kişilik

kuramcılarını, yüzlerce farklı özelliği bazı temel faktörler altında birleştirerek daha kolay analiz edebilmiş ve daha temel sonuçlara ulaşabilmişlerdir [11].

Bu çalışma Spor Bilimleri Fakültesinde okuyan rekreatif olarak spor yapan üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin cinsiyet ve bölüm değişkenine göre değerlendirilmesinin amaçlandığı betimsel bir çalışmadır.

MATERYAL VE METOT

Katılımcılar

Bu araştırma, 2014-2015 eğitim öğretim döneminde Selçuk üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi ve Spor Yöneticiliği bölümünde öğrenim gören 706 öğrencinin 306'sını (116 kadın, 190 erkek) kapsamaktadır. Yapılan güç analizi sonucu çalışma grubu sayısı 250 çıkmasına rağmen olası durumlar düşünülerek çalışma 306 kişiye uygulanmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya katılan Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin demografik özellikleri

		Cinsiyet				Toplam
		Kadın		Erkek		
		N	%	N	%	
Yaş (n=306)	17-19 Yaş	22	66,67	11	33,33	33 (%10,8)
	20-22 Yaş	61	36,75	105	63,25	166 (%54,2)
	23-25 Yaş	30	32,61	62	67,39	92 (%30,1)
	26 Yaş ve üzeri	3	21,43	12	78,57	15 (%4,9)
	Toplam	116		190		306 (%100)
Bölüm (n=306)	Beden Eğitimi ve Spor Ö.	42	42,86	56	57,14	98 (%32)
	Antrenörlük Eğitimi	40	40,82	58	59,18	98 (%32)
	Spor Yöneticiliği	34	30,90	76	69,10	110 (%35,9)
	Toplam	116		190		306 (%100)

Veri Toplama Araçları

Araştırmamızda öğrencilerin demografik bilgilerini belirlemek için geliştirilen kişisel bilgi formu, kişilik özelliklerini belirlemek için ise 'Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Kısa Formu' (5FKE KF) kullanılmıştır. Envanter, kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla Somer ve ark. [12] tarafından geliştirilmiş ve Tatar tarafından kısa formunun geçerlilik ve güvenilirliği gösterilmiştir. Tatar

çalışmasında tüm sonuçları genel olarak değerlendirdiğinde, elde edilen geçerlilik bulgularının Kısa Form'un Beş Faktör Kişilik Envanteri'ne uyduğunu ve Uzun Form yapısını koruduğunu; Kısa Form-Uzun Form arası bağıntıların ise, 5FKE'nin iyi bir temsilcisi olduğunu göstermiştir [13].

Tablo 2. Beş Faktör Kişilik Envanterindeki (Kısa Formundaki) Temel Faktörler

Faktör Adı	Yüksek Puan Özellikleri	Cronbach Alpha
Dışadönüklük (D)	Canlı, girişken, sosyal, hareketli, coşkulu, rahat, doğal, iyimser	0,79
Yumuşakbaşlılık/ Geçimlilik (Yb)	Çatışmadan kaçınan, hassas, merhametli, geçimli, sakin, insanlara güvenen, işbirliğine yatkın	0,66
Öz-Denetim/ Sorumluluk (Öd)	Düzenli, planlı, amaçlı, kararlı, temkinli, tedbirli, sorumluluk sahibi	0,78
Duygusal Tutarsızlık (Dt)	Hassas, duygusal, endişeli, gergin, dirençsiz, fevri	0,83
Gelişime Açıklık (Ga)	Analitik düşünen, duyarlı, ilgi alanları geniş, yeniliğe açık, yaratıcı	0,74

Tablo 2' de Cronbach Alpha değerleri ve yüksek puan değerleri verilmiştir. Envanter kişilik özelliklerini, beş temel kişilik boyutunu sorgulamaktadır. Bunlar (D)Dışadönüklük, (Yb)Yumuşak Başlılık, (Öd) Öz-Denetim, (Dt) Duygusal Tutarsızlık ve (Ga)Gelişime Açıklıktır (Tablo 2). Bu maddeler, kişinin kendi kendisini değerlendirdiği davranışsal, duygusal ve düşünsel özellikleri ifade eden mümkün olduğunca kısa yapılardır. Envanter maddeleri likert tipinde, Tamamen Uygun (TU), Biraz Uygun (BU), Kararsız (?), Pek Uygun Değil (PUD), Hiç Uygun Değil (HUD) olmak üzere 5 basamaklı 85 maddeden oluşmaktadır [14].

Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel analizi SPSS 16 Paket programı kullanılarak yapılmıştır. Kişilik envanterindeki faktörlerin cinsiyet değişkenine göre farklılıklarının tespiti için Independent Samples T-Testi, 5FKE-KF envanterine ait alt boyutların bölüm değişkenine göre karşılaştırılmasında Tek Yönlü Varyans Analizi, farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının tespit edilmesinde ise Post Hoc testlerden Tukey HSD kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR**Tablo 3.** 5FKE-KF için Faktörlere ait toplam puanların cinsiyet değişkenine göre karşılaştırma sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X} \pm SS$	t	p
D	Kadın	116	3,134±0,433	0,361	0,718
	Erkek	190	3,116±0,396		
Y	Kadın	116	3,155±0,407	1,038	0,300
	Erkek	190	3,105±0,401		
ÖD	Kadın	116	3,142±0,384	0,139	0,890
	Erkek	190	3,136±0,396		
DT	Kadın	116	3,083±0,454	0,670	0,504
	Erkek	190	3,046±0,474		
GA	Kadın	116	3,181±0,487	0,382	0,703
	Erkek	190	3,161±0,408		

D: Dışadönüklük, **Y:** Yumuşak Başlılık, **Öd:** Öz-Denetim, **Dt:** Duygusal Tutarsızlık, **Ga:** Gelişime Açıklık

Tablo 3 incelendiğinde 5FKE-KF için faktörlere ait ortalama puanların cinsiyet değişkenine bağlı olarak kadın ve erkekler arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p < 0,005$).

Tablo 4. 5FKE KF puanlarının bölüm değişkenine göre betimsel istatistiği

Alt Boyut	Bölüm	Ortalama	Standart Sapma	p	Anlamlı Farklılık
D	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	3,125	0,327	0,001*	b-c
	Antrenörlük Eğitimi	3,012	0,338		
	Spor Yöneticiliği	3,095	0,300		
Y	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	3,124	0,327	0,000*	a-c b-c
	Antrenörlük Eğitimi	3,021	0,266		
	Spor Yöneticiliği	3,250	0,543		
ÖD	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	3,060	0,348	0,002*	a-c b-c
	Antrenörlük Eğitimi	3,100	0,299		
	Spor Yöneticiliği	3,242	0,471		
DT	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	3,086	0,410	0,283	-
	Antrenörlük Eğitimi	3,097	0,334		
	Spor Yöneticiliği	3,004	0,594		
GA	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	3,064	0,369	0,000*	a-c b-c
	Antrenörlük Eğitimi	3,096	0,300		
	Spor Yöneticiliği	3,327	0,546		

D: Dışadönüklük, **Y:** Yumuşak Başlılık, **Öd:** Öz-Denetim, **Dt:** Duygusal Tutarsızlık, **Ga:** Gelişime Açıklık
a: Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, **b:** Antrenörlük Eğitimi, **c:** Spor Yöneticiliği

Tablo 4 incelendiğinde, Dışadönüklük alt boyutu ortalamalarına göre beden eğitimi ve spor öğretilenliği bölümünde okuyan öğrencilerin diğer iki bölüme göre daha dışadönük oldukları görülmektedir ($\bar{X}=3,125$). Yumuşak Başlılık alt boyutunda ise Spor yöneticiliği bölümü

öğrencilerinin diğer iki bölüme göre daha yumuşak başlı olduğu anlaşılmaktadır ($\bar{X}=3,250$). Özdenetim alt boyutunu incelediğimizde, yine spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin daha yüksek özdenetime ve sorumluluk duygusuna ($\bar{X}=3,242$), Duygusal Tutarsızlık alt boyutunda ise Antrenörlük eğitimi öğrencilerinin en yüksek puan ortalamasına ($\bar{X}=3,097$) sahip oldukları görülmüştür. Gelişime Açıklık alt boyutunda ise spor yöneticiliği okuyan öğrencilerin diğer bölüm öğrencilerine göre daha fazla gelişime açık olduğu görülmüştür ($\bar{X}=3,327$), (Tablo 4).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada Spor Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrencilerin cinsiyet ve bölüm değişkenlerine göre kişilik tiplerinin tespiti amaçlanmaktadır. Katılımcıların kişilik özelliklerinden ilk inceleme cinsiyet değişkenine göre yapılmış ve öğrencilerin erkek ya da kadın olmalarının kişilik özelliklerini değiştirmedeği sonucuna varılmıştır. Bu sonuç Kuru, Ellison ve Freischlog çalışmalarıyla paralellik göstermektedir [5,15]. Tatlılıoğlu (2014) yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin cinsiyet değişkeni açısından kişilik özellikleri alt boyutlarından dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve sorumluluk puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığını tespit etmiştir [16]. Bir diğer çalışmada ise Saygılı ve ark, (2015) 8. sınıf öğrencilerinin kişilik özellikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemiş, öğrencilerin cinsiyetleri ve lisanslı olarak spor yapma durumlarına göre kişilik özellikleri arasında anlamlı farklılık olduğunu bildirmişlerdir [17]. Yine çalışmamızdan farklı olarak Costa ve ark, (2001) [18] değişik kültürlerdeki kişiler üzerindeki araştırmasında cinsiyete göre kişilik özelliklerinin kültürlere göre değiştiği sonucuna varmışlardır [19]. Yapılan araştırmalar sonucunda sporcu kadınların, erkek sporculardan daha canlı, girişken, analitik düşünen, duyarlı ve yeniliğe açık oldukları görülmüştür. Alt boyut özellikleri incelendiğinde kadınların erkelerden daha sıcak, hareketli, konuşkan, neşeli, coşkulu, doğal, hevesli, faal, söz geçiren, dikkat çeken, baskın, yarışmacı, kendine güvenli, rahat, kültürlü, inceleyici, araştırmacı, soyut, okumaktan hoşlanan, geniş görüşlü, ince ruhlu ve estetiğe duyarlı, duygulu, nazik, düşünceli, anlayışlı, değişikliği seven, farklı düşüncelere açık, hür düşünceli, deneyimci, yeni durumlara kolay adapte olan kişiler oldukları görülmektedir [20].

Bölüm değişkenine göre bakıldığında ise dışa dönüklük alt boyutunda beden eğitimi ve spor öğretmenliği okuyan öğrencilerin diğer iki bölüme göre daha dışadönük oldukları yani canlı, girişken, sosyal, hareketli, coşkulu, rahat, doğal, iyimser özellikler gösterdikleri söylenebilir. Türkiye Halter Şampiyonasına katılan 74 sporcuya yapılan bir çalışmada Dışadönüklük ve İçe dönüklük alt boyutunda yaş gruplarına göre anlamlı farklılık bulunmamıştır [21]. Yumuşak Başlılık alt boyutunda ise Spor yöneticiliği bölümü öğrenciler diğer iki bölüme göre daha sakin, insanlara güvenen ve insanlarla işbirliğine yatkın özellikler göstermektedir. Özdenetim alt boyutu incelendiğinde, yine yumuşak başlılık alt boyutunda olduğu gibi spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin hayatlarında daha düzenli, planlı, amaçlı, tedbirli ve sorumluluk sahibi oldukları görülmüştür. Duygusal Tutarsızlık alt boyutunda Antrenörlük eğitimi öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerine göre daha duygusal ve hassas oldukları bulgulanmıştır. Gelişime Açıklık alt boyutunda ise spor yöneticiliği okuyan öğrencilerin diğer iki bölüm öğrencilerine göre analitik düşünen, duyarlı, ilgi alanları geniş, yeniliğe açık ve yaratıcı oldukları görülmüştür (Tablo 4). Yapılan diğer çalışmalarda; Yıldız (2009) amatör ve paf ligi futbolcularının sürekli öfke-öfke ifade tarzları ile kişilik tipleri alt boyutlarından psikotizm, dışa dönük, nörotik ve yalan alt boyutları arasında anlamlı farklılık olduğunu belirtmiştir [22]. Sporcular üzerinde yürütölen pek çok kişilik çalışmasında dışadönüklük, duygusal denge faktörlerinin etkili faktörler olduğu gösterilmiştir [23-25]. Wiggins'in (1979) yapmış olduğu çalışmada ise genel gruplarda kadınların, erkeklerden daha dışadönük olduklarını bildirmişlerdir [26].

Sonuç olarak çalışmamızda katılımcıların kişilik tiplerinin kadın ve ya erkek olmasının etkili olmadığı ancak bölümlere göre farklılıkların olduğu görülmüştür. Yapılan çalışma bundan sonraki yapılacak çalışmalara örnek teşkil etmesi açısından önemlidir. Konuyla alakalı daha kapsamlı çalışmalar yapılması gerek sporcu kişiliği konusunda gerekse kişilik araştırmaları konusunda beklentiyi giderecektir.

KAYNAKLAR

1. Mumcu HE. Açık ve kapalı beceri gerektiren sporları icra eden sporcuların kişilik tiplerinin güdülenmeleri üzerine etkisi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2011.
2. Ercan Ç. Ergenlerin spor yapma alışkanlıklarının kişilik ve atılganlık özellikleri açısından incelenmesi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Anabilim Dalı Doktora Tezi, İzmir, 2010.
3. Çön M. Takım ve ferdi sporcuların kişilik özellikleri ile sportif performansları arasındaki ilişkinin incelenmesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bede Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Samsun, 2011.
4. Yazgan İnanç B, Yerlikaya EE. Kişilik Kuramları, Pegem Akademi Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara;2008.
5. Kuru E. Farklı statüdeki beden eğitimi bölümü öğrencilerinin kişilik özellikleri, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2003; 23(1):175-191.
6. Bozkurt Ö. Girişimcilik eğiliminde kişilik özelliklerinin önemi. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 2006;1(2): 93-111.
7. Mutlutürk N, Türkmen M. Spor Sosyolojisi Ders Notları, Celal Bayar Üniversitesi, BESYO, Manisa, 2004;6.
8. Çakır İ. Kişilik tiplerinin takım performansına etkisi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İşletme Anabilim dalı Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2000.
9. Coşgun M. Gençlerin kimlik gelişimi ve sosyalleşme sürecine televizyon dizilerinin etkisi (Sakarya ili Kocaali ilçesi örneği), Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, 2012, 28.
10. Eroğlu F, İrmış A, Aksel İ. Girişimcilerin işletmelerin gelişmesinde etkili ve engelleyici olarak gördüğü faktörler Denizli örneği, 11. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, 45-57, Afyon, 2003.
11. Barrick MR, Parks L, Mount MK. Self-monitoring as a moderator of the relationships between personality traits and performance, Personnel Psychology, 2005; 58: 745-767.
12. Somer O, Korkmaz M, Tatar A. Beş faktör kişilik envanteri'nin geliştirilmesi-ı: ölçek ve alt ölçeklerin oluşturulması, Ege Üniversitesi, Türk Psikoloji Dergisi 2002;17(49):23-24.
13. Tatar A. Beş faktör kişilik ölçeğinin kısa formunun geliştirilmesi. Anatolian Journal of Psychiatry 2016; 17(1):14-23.
14. Tatar A. Çok boyutlu kişilik envanteri'nin madde-cevap kuramına göre kısa formunun geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Doktora Tezi, İzmir, 2005.
15. Ellison, K. ve J. Freischlag. Pain tolerance, arousal and personality relationships of athletes and nonathletes. The Research Quarterly, 1975; 46: 250-255.
16. Tatlıoğlu K. Üniversite öğrencilerinin beş faktör kişilik kuramı'na göre kişilik özellikleri alt boyutlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi, Journal of History School, 2014; 7 (17):939-71.
17. Saygılı G, Atay E, Eraslan M, Hekim M. Düzenli olarak spor yapan ve yapmayan öğrencilerin kişilik özellikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi, Kastamonu Eğitim Dergisi 2015;23(1): 161-170.
18. Costa P, Terracciano A, McCrae RR. Gender differences in personality traits across cultures:robust and surprising findings. Journal of Personality and Social Psydwlog 2001;81(2):322-331.

19. Feingold A. Gender differences in personality: A Meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 1994; 116(3):429-456.
20. Tatar O. Beş Faktör Kişilik modeline dayalı olarak sporcu kadın ve erkeklerin kişilik profillerinin karşılaştırılması, *Hacettepe J. of Sport Sciences*, 2009;20(2):70–79.
21. Ulucan H, Bahadır Z. Haltercilerin kişilik özelliklerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi, *Niğde Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2011;5(2).
22. Yıldız M. Amatör ve paf liginde oynayan futbolcuların kişilik tipleri ve sürekli öfke-öfke ifade tarzlarının incelenmesi, *Atatürk Üniversitesi besbd*, 2009;1 (3):15-27.
23. Egloff B, Gruhn AJ. Personality and endurance sports. *Personality and Individual Differences*,1996; 21(2): 223-229.
24. Piedmont RL, Hill DC, Blanco S. Predicting athletic performance using the five-factor model of personality. *Personality and Individual Differences*, 1999; 27(4): 769-777.
25. Tatar A, Zekioğlu A, Vurgun N. Sporcuların spor branşlarına göre kişilik özellikleri profillerinin oluşturulması-ı. *Performans*, 2006;12 (1): 7-15.
26. Wiggins JS. A psychological taxonomy of traitdescriptive terms: The interpersonal domain. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1979;37 (3): 395-412.